

PARLAMENT DE CATALUNYA

Llei 3/2005, de 8 d'abril, de modificació de la Llei 9/1998, del Codi de Família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella, i de la Llei 40/1991, del Codi de Successions per causa de mort en el Dret Civil de Catalunya, en matèria d'adopció i tutela

Tram. 200-00010/07

Aprovació: Ple del Parlament

Sessió núm. 50, 31.03.2005, DSPC-P 41

BOPC, 170, 11.04.2005. DOGC, 4366, 19.04.2005

PLE DEL PARLAMENT

El Ple del Parlament, en sessió tinguda el dia 31 de març de 2005, ha debatut el Dictamen de la Comissió de Justícia, Dret i Seguretat Ciutadana referent al Projecte de Llei de modificació de la Llei 9/1998, del Codi de família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella, i de la Llei 40/1991, del Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya, en matèria d'adopció i tutela, les esmenes subsegüents al Dictamen del Consell Consultiu i les esmenes reservades pels grups parlamentaris.

Finalment, el Ple del Parlament, en virtut del que estableix l'article 33.1 de l'Estatut d'autonomia, i d'acord amb l'article 103.3 del Reglament del Parlament, ha aprovat la Llei de Catalunya següent:

LLEI DE MODIFICACIÓ DE LA LLEI 9/1998, DEL CODI DE FAMÍLIA, DE LA LLEI 10/1998, D'UNIONS ESTABLES DE PARELLA, I DE LA LLEI 40/1991, DEL CODI DE SUCCESSIONS PER CAUSA DE MORT EN EL DRET CIVIL DE CATALUNYA, EN MATÈRIA D'ADOPCIÓ I TUTELA

PREÀMBUL

L'ordenament civil català va ésser el primer a l'Estat espanyol d'arreglar-se amb els aleshores incipients corrents prelegislatius i legislatius que, en l'àmbit de les parelles de fet, començaven a aflorar en els ordenaments del nostre entorn geogràfic i cultural. Així, ja el preàmbul de la Llei 10/1998, del 15 de juliol, d'unions estables de parella, reconeixia que, a banda del matrimoni, en la societat catalana hi havia altres formes d'unió en convivència de caràcter estable, tant heterosexuales com homosexuals, i que els darrers anys havien augmentat. A més a més, remarcava que aquest augment s'havia produït d'una manera paral·lela al creixement de l'acceptació que totes aquestes altres formes tenien en la nostra societat. Pel que fa a l'adopció, però, la Llei es mantingué en les mateixes coordenades que el Codi de família, i limità tant l'adopció conjunta com la dels fills del convivent al matrimoni i a les parelles formades per un home i una dona.

Ara, aquesta llei fa un pas endavant i elimina la dita restricció legal a l'adopció per parelles homosexuals, en el marc del que disposa la Resolució del Parlament Europeu del 4 de setembre de 2003, sobre la situació dels drets fonamentals a la Unió Europea, la qual reitera en aquest punt la Resolució del 8 de febrer de 1994, sobre la igualtat dels drets dels gais i les lesbianes a la Comunitat Europea, que insta els estats membres a vetllar per l'aplicació del principi d'igualtat de tracte, amb independència de l'orientació sexual de les persones interessades, en totes les disposicions jurídiques i administratives.

PARLAMENT DE CATALUNYA

Aquesta ha estat també la línia d'altres països europeus que han aprovat normes que, tot i alguna diferència de matís, coincideixen a admetre aquestes adopcions: Holanda, Suècia i Anglaterra regulen l'adopció conjunta, i Dinamarca, Islàndia i Noruega la circumscriuen als fills del convivent. Dins l'Estat espanyol, Navarra, el País Basc i, recentment, Aragó també han aprovat sengles lleis que eliminen les restriccions legals que hi havia fins ara per a aquestes adopcions.

L'article 39 de la Constitució espanyola fixa que els poders públics tenen l'obligació d'assegurar la protecció social, econòmica i jurídica de la família, la qual no s'ha d'identificar necessàriament amb la que té l'origen en el matrimoni. Efectivament, tal com afirma la Sentència del Tribunal Constitucional 222/1992, aquesta conclusió s'imposa pel sentit protector o tuitiu amb què la norma fonamental considera sempre la família, que respon a imperatius vinculats al caràcter «social» de l'Estat. En aquest marc, el mateix article 39 de la Constitució espanyola fixa també, com un dels principis rectors de la política social, l'obligació dels poders públics d'assegurar la protecció integral dels fills; és a dir, exigeix que el legislador ordinari respecti l'esmentat principi d'assistència i protecció dels fills menors. És a l'empara d'aquests preceptes, i també del que disposa l'article 8.2 de l'Estatut d'autonomia respecte de l'obligació de promoure les condicions necessàries perquè la llibertat i la igualtat de l'individu siguin reals i efectives i de remoure els obstacles que impedeixin o dificultin llur plenitud, que la Generalitat, en l'exercici de la competència legislativa que li reconeix l'article 9.2 de l'Estatut d'autonomia en matèria civil, ha aprovat aquesta llei, que elimina els obstacles que hi havia fins ara perquè les persones que integren una parella homosexual que conviu amb caràcter estable adoptin un fill o una filla.

El concepte modern de l'adopció com una mesura sobretot per a protegir els menors l'ha allunyat radicalment de l'estretor amb què s'havia concebut a l'origen. Ja amb la incorporació, gairebé fa mig segle, de l'adopció plena –reservada exclusivament als menors abandonats i als expòsits– es va produir una renovació substancial d'aquesta institució, que adquiria així un perfil marcat de protecció de menors, en el qual les reformes successives no han fet sinó aprofundir. En aquesta mateixa direcció, un cop la Generalitat va haver recuperat la competència legislativa, el Parlament va aprovar la Llei 11/1985, del 13 de juny, de protecció de menors, que, ja sense cap mena de dubte, concebia l'adopció com l'últim pas en l'actuació protectora, quan no és possible retornar el menor a la seva família. Després, la Llei 37/1991, del 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció, va assentar-se, encara amb més força, en aquest mateix principi: això és, que, per sobre de tot, ha de prevaler la protecció i l'interès del menor. El Codi de família, l'any 1998, es va limitar a incorporar, sense canvis substancials, la regulació d'aquella llei especial, de manera que hom pot afirmar que, avui dia, l'adopció només té un sentit ple en el marc de les mesures de protecció dels menors desemparats, sense excloure, és clar, els casos –més aviat excepcionals– en què es permet l'adopció fora d'aquest àmbit.

Aquesta llei parteix de la base que allò que és millor per a l'interès del menor només es pot determinar acuradament en cada adopció concreta, i que no s'ha de fer dependre, apriorísticament, de l'orientació sexual dels sol·licitants. Ningú no té, de manera automàtica, el dret d'adoptar, sinó que hi ha persones o famílies idònies per a l'adopció. El que fa aquesta llei és equiparar les persones homosexuals que conviuen *more uxorio* als convivents heterosexuales, i els reconeix el dret a ésser valorats com a possibles pares o mares adoptius. En fi, allò que cal assegurar en tota adopció, sigui quina sigui l'orientació sexual dels qui adopten, és l'interès superior del menor, la qual cosa correspon als poders públics competents en matèria de protecció de menors desemparats i, en definitiva, correspon a l'autoritat judicial examinar, cas per cas, si cada sol·licitud concreta s'adequa o no a aquest interès.

Es possibilita tant que un membre de la parella homosexual adopti els fills de l'altre, com que tots dos adoptin conjuntament menors aliens, és a dir, que no tenen cap mena de vincle afectiu amb la parella que adopta. En el primer cas, hom pretén legalitzar la situació de fet en la qual el fill o filla té dues mares o dos pares, és a dir, l'adopció es planteja, potencialment, com la millor manera de reconèixer el vincle que hi ha amb el menor i, al mateix temps, com un instrument adequat perquè, en el seu interès, es puguin fer efectius les responsabilitats i els drets legals, i

PARLAMENT DE CATALUNYA

resoldre, en el marc del dret de família, qualsevol tipus de problema que pugui sorgir posteriorment en relació amb el menor. D'aquesta manera, la llei permet donar cobertura legal a una realitat emocional: la d'aquests menors amb dos pares o dues mares. En el cas de l'adopció conjunta, la llei parteix del principi que el millor camí per a satisfer l'interès superior del menor és, normalment, que convisqui, com més aviat millor, en una llar idònia, de manera que passi el mínim temps possible en un centre d'acolliment o, fins i tot, en un acolliment familiar simple sense voluntat d'adoptar.

Atès que s'ha volgut donar una resposta legislativa immediata a aquesta realitat social, s'ha optat per aprovar una llei modificativa, en el benentès que aquesta reforma s'haurà d'integrar en la tasca d'harmonització, ja força avançada, del Codi de família i la resta de lleis que han de conformar, en l'àmbit de la persona i la família, el llibre segon del Codi civil de Catalunya. Aleshores serà el moment, a més, d'harmonitzar el que disposa aquesta llei amb la regulació de la resta d'institucions, com ara la potestat –que, literalment, encara es continua referint al model tradicional del pare i la mare–, i d'introduir els canvis terminològics pertinents per a assolir una major neutralitat en termes de gènere que s'adeqüi més a la disciplina de l'adopció que resulta d'aquesta llei, això és, a la possibilitat que el menor tingui dos pares o dues mares.

Amb la finalitat, doncs, de fer possible l'adopció per les parelles homosexuals i amb la voluntat clara d'assegurar la protecció de l'interès primordial dels infants, que són, en definitiva, les persones beneficiàries d'aquesta modificació legislativa, es deroga l'article 6 de la Llei d'unions estables de parella i, en relació amb el Codi de família, es modifiquen l'article 115, referit a l'adopció conjunta per més d'una persona; l'article 117, sobre l'adopció dels fills de l'altre membre de la unió estable; l'article 122, respecte de la necessitat d'assentir en l'adopció individual; l'article 127, pel que fa als efectes de l'adopció, i l'article 132, per a assenyalar que aquesta nova regulació de l'adopció atribueix la filiació a dos pares o dues mares. Es modifica també l'article 344 del Codi de successions, en aquest darrer cas per a equiparar l'efecte del manteniment de drets successoris abintestat (actualment tan sols previst per a l'adopció dels fills del consort) a la dels fills del convivent en parella estable, ja que continuen subsistint els vincles de parentiu.

Finalment, fora de l'adopció, per raons de coherència normativa es modifica també l'article 179 del Codi de família, ja que no fóra lògic mantenir que no pot ésser tutor o tutora qui conviu amb el pare o la mare del menor en relació de parella homosexual, quan ara la llei admet que pot adoptar. El mateix s'ha de dir respecte de l'atribució de la tutela de l'incapacitat preferentment a qui hi conviu en relació de parella amb caràcter estable; en aquest darrer cas, es tracta d'una simple harmonització amb l'article 25 de la Llei d'unions estables, que ja posa en primer lloc, en l'ordre de preferència de la delació de la tutela, el convivent homosexual. La llei es completa amb la modificació de la resta de preceptes que, en diverses normes jurídiques, encara tenien en compte les parelles de fet només de caràcter heterosexual.

ARTICLE 1. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 115 DE LA LLEI 9/1998

Es modifica l'apartat 2 de l'article 115 de la Llei 9/1998, del 15 de juliol, del Codi de família, que resta redactat de la manera següent:

«2. Només s'admet l'adopció per més d'una persona en el cas dels cònjuges o de les parelles que conviuen amb caràcter estable. En aquests casos, n'hi ha prou que una de les persones que adopta hagi complert vint-i-cinc anys.»

ARTICLE 2. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 117 DE LA LLEI 9/1998

Es modifiquen les lletres a i b de l'article 117.1 de la Llei 9/1998, que resten redactades de la manera següent:

«a) Els fills del cònjuge o de la persona amb qui l'adoptant conviu en relació de parella amb caràcter estable. En aquests casos, l'adopció requereix que la filiació no estigui determinada legalment respecte a l'altre progenitor, o que aquest hagi mort, o que estigui privat de la

PARLAMENT DE CATALUNYA

potestat, o que estigui sotmès a una causa de privació de la potestat, o que hi hagi donat l'assentiment.

»b) Els orfes que són parents de l'adoptant fins al tercer grau de consanguinitat o afinitat.»

ARTICLE 3. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 122 DE LA LLEI 9/1998

Es modifica l'apartat 1.a de l'article 122 de la Llei 9/1998, que resta redactat de la manera següent:

«1. Han de donar l'assentiment a l'adopció, si no estan impossibilitats per a fer-ho:

»a) El cònjuge de l'adoptant, llevat del cas de separació judicial o de fet, o la persona amb qui l'adoptant conviu en relació de parella amb caràcter estable.»

ARTICLE 4. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 127 DE LA LLEI 9/1998

Es modifica l'apartat 2 de l'article 127 de la Llei 9/1998, que resta redactat de la manera següent:

«2. L'adopció extingeix el parentiu entre la persona adoptada i la seva família d'origen, llevat dels casos establerts per l'article 117.1.a i de l'adopció entre parents fins al quart grau.»

ARTICLE 5. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 128 DE LA LLEI 9/1998

1. Es modifica l'apartat 1 de l'article 128 de la Llei 9/1998, que es divideix en dos apartats que resten redactats de la manera següent:

«1. La persona que és adoptada conjuntament porta els cognoms dels adoptants en l'ordre que estableix la llei o en l'ordre que aquests acordin en la inscripció del primer fill o filla que tinguin en comú. Si els adoptants són del mateix sexe, l'ordre dels cognoms és el que elegeixin de comú acord. Si no hi ha acord, l'ordre el decideix el jutge o jutgessa de primera instància, dins el procediment d'adopció.

»2. L'adoptat o adoptada per una persona porta els cognoms d'aquesta, llevat del cas a què es refereix l'article 117.1.a, en el qual conserva el cognom de la persona amb qui té el vincle de filiació establert prèviament, d'acord amb les normes de l'apartat 1 respecte de l'ordre dels cognoms. Si aquesta persona és del mateix sexe que l'adoptant, ambdós han d'establir l'ordre dels cognoms de comú acord en el moment de l'adopció. Si no hi ha acord, l'ordre el decideix el jutge o jutgessa de primera instància.»

2. Els antics apartats 2 i 3 de l'article 128 de la Llei 9/1998 passen a ésser els apartats 3 i 4, respectivament.

3. S'afegeix un nou apartat, el 5, a l'article 128 de la Llei 9/1998, amb el text següent:

«5. En els supòsits anteriors d'elecció, petició d'inversió o conservació, en el moment de l'adopció, els cognoms de la persona adoptada han d'ésser acordats expressament en la part dispositiva de la resolució judicial per la qual es constitueix l'adopció.»

ARTICLE 6. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 132 DE LA LLEI 9/1998

1. L'article 132 de la Llei 9/1998 passa a ésser l'apartat 1 de l'article 132.

2. S'afegeix un nou apartat, el 2, a l'article 132 de la Llei 9/1998, amb el text següent:

«2. Si les persones a qui s'ha assignat la potestat sobre els fills menors són del mateix sexe, es denominen *mares*, si són dones, i *parets*, si són homes.»

PARLAMENT DE CATALUNYA

ARTICLE 7. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 158 DE LA LLEI 9/1998

Es modifica la lletra *b* de l'article 158 de la Llei 9/1998, que resta redactada de la manera següent:

«b) L'adopció dels fills, llevat que ho siguin del cònjuge o de la persona amb qui l'adoptant conviu en relació de parella amb caràcter estable.»

ARTICLE 8. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 161 DE LA LLEI 9/1998

Es modifica l'article 161 de la Llei 9/1998, que resta redactat de la manera següent:

«La declaració judicial d'incapacitat dels fills majors d'edat o emancipats, si ells mateixos no han designat un tutor o una tutora, d'acord amb el que estableix l'article 172, o bé si no és procedent la constitució de la tutela a favor del cònjuge o de la persona amb qui conviu en relació estable de parella, o dels descendents, i viuen encara el pare o la mare que eren els titulars de la potestat, comporta la rehabilitació d'aquesta potestat, que s'ha d'exercir, d'acord amb les excepcions que pugui establir la resolució judicial, com si es tractés d'un menor.»

ARTICLE 9. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 163 DE LA LLEI 9/1998

Es modifica l'apartat 1.c de l'article 163 de la Llei 9/1998, que resta redactat de la manera següent:

«1. Les potestats prorrogades o rehabilitades del pare i de la mare s'extingeixen per:

»c) La constitució posterior de la tutela a favor del cònjuge o de la persona amb qui es conviu en relació estable de parella o dels descendents.»

ARTICLE 10. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 179 DE LA LLEI 9/1998

Es modifiquen les lletres *a* i *c* de l'article 179.1 de la Llei 9/1998, que resten redactades de la manera següent:

«a) En la tutela de l'incapacitat, el seu cònjuge, si conviu, o la persona amb qui l'incapacitat conviu en relació estable de parella.

»c) El cònjuge del pare o de la mare del menor o incapacitat, o la persona que, en morir l'un o l'altra, hi estigués convivint en relació estable de parella; en ambdós casos, si la persona designada ha estat convivint amb el menor o incapacitat.»

ARTICLE 11. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 198 DE LA LLEI 9/1998

Es modifica la lletra *b* de l'article 198 de la Llei 9/1998, que resta redactada de la manera següent:

«b) Quan la tutela correspongui a una persona casada o que visqui en relació estable de parella, i es cregui convenient que el cònjuge o l'altre membre de la parella també l'exerceixi.»

ARTICLE 12. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 344 DE LA LLEI 40/1991

Es modifica l'article 344 de la Llei 40/1991, del 30 de desembre, del Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya, que resta redactat de la manera següent:

«En el cas d'adopció dels fills del consort o de la persona amb qui l'adoptant conviu en relació de parella amb caràcter estable, es manté el dret dels fills a succeir abintestat a llur progenitor i els parents d'aquest, sens perjudici dels drets successoris abintestat que puguin correspondre a l'adoptant.»

PARLAMENT DE CATALUNYA

ARTICLE 13. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 354 DE LA LLEI 40/1991

Es modifica el paràgraf segon de l'article 354 de la Llei 40/1991, que resta redactat de la manera següent:

«Se n'exceptua el supòsit en què un consort adopti els fills per naturalesa de l'altre consort, o un dels membres de la parella que conviu en relació de caràcter estable adopti els fills de l'altre.»

ARTICLE 14. MODIFICACIÓ DE L'ARTICLE 31 DE LA LLEI 10/1998

1. S'afegeix un nou apartat 1 a l'article 31 de la Llei 10/1998, del 15 de juliol, d'unions estables de parella, amb el text següent:

«1. En cessar la convivència, els membres de la parella, en el cas que tinguin fills comuns, poden pactar amb quin dels dos han de conviure, i el règim de visites, d'estada i de comunicació amb el membre de la parella amb qui no hagin de conviure. Si no hi ha acord, l'autoritat judicial decideix en benefici dels fills, escoltant-los prèviament si tenen prou coneixement o si tenen, com a mínim, dotze anys».

2. Els antics apartats 1 i 2 de l'article 31 de la Llei 10/1998 passen a ésser els apartats 2 i 3, respectivament.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Es deroga l'article 6 de la Llei 10/1998.